

*Marian MOȘNEAGU*¹

Căpitanul-locotenent Petre Costandel

ÎN TRE ANCORĂ ȘI ALTAR

Fiu de țăran mijlocăș, Petre Costandel (ortografiat în unele documente și Constăndel/ Constandel) a venit pe lume pe 13 martie 1929, în Săliștea Sibiului, satul Sibiul, unde aveam să poposesc și eu cândva, fără fi știut atunci că aveam să calc pe urmele viitorului monah.

A absolvit cinci clase primare în anul 1941 în satul Sibiul și patru clase la Liceul Comercial de băieți din Sibiu, în 1945.

În perioada iulie 1945-august 1946 a practicat agricultura, alături de părinții săi, Petra și Petre Costandel, la Sibiul, unde aceștia dețineau o casă cu trei camere din pământ, 0,31 hectare de pământ arabil, 0,44 hectare de livadă și 3,8 hectare de fâneată provenită din moștenire. Din nefericire, tatăl său a decedat în 1947 iar mama în 1952.

Petre a mai avut trei surori, Ana, Maria și Marina, el fiind mezinul familiei.

În anul 1950 absolvă Școala Medie Tehnică Textilă din Cisnădie, unde în septembrie 1946 fusese primit în Organizația UTM. În octombrie 1946 este primit în Partidul Muncitoresc

Român, deținând carnetul roșu de membru de partid nr. 282.934.

În luna iunie 1950 devenea student al Institutului „Maxim Gorki” din București, locuind o perioadă în strada Schitu Măgureanu nr. 2.

Ulterior a fost repartizat ca educator politic la Școala Profesională „Energie Electrică” (februarie-mai 1951), respectiv Școala Profesională Construcții nr. 1 din Capitală (mai-septembrie 1951).

„Am început să lucrez și să mă întrețin singur din anul 1950, când am fost angajat la Filatura de bumbac «11 Iunie» Cisnădie ca practicant, unde am lucrat până în luna august 1950, când am plecat la București la facultate, urmând până în luna februarie 1951, când am întrerupt din cauză că m-am îmbolnăvit și apoi sora mea care mă întreține la această școală s-a căsătorit, fiind nevoit să intru din nou în câmpul muncii – avea să consemneze locotenentul Petre Costandel în Autobiografia datată 3 octombrie 1953.

Astfel m-am angajat la sfârșitul lunii februarie la Școala Profesională de Energie Electrică din strada Galvani-Tei nr. 2 București, ca educator politic.

De aici am fost repartizat de către Organizația UTM București tot ca educator politic la Centrul Școlar Profesional de Construcții din strada Mihai Bravu nr. 281 București, Raionul Tudor Vladimirescu, la data de 14 aprilie 1951, și am făcut servicii până la data de 7 septembrie 1951, când am fost mobilizat de partid să intru în armată, la Școala de Ofițeri de la Breaza.”²

CHEMAREA MĂRII

Pe 7 septembrie 1951 a fost recrutat pentru a urma timp de 11 luni Școala Militară Politică nr. 3 Breaza, pe care a absolvit-o la 23 august 1952, cu gradul de locotenent de Infanterie.

Și-a început cariera de ofițer ca instructor de partid la Divizionul 418 Distrugătoare (UM 04542) Constanța, de unde pe 13 noiembrie 1952 a fost mutat ca instructor cu Evidența membrilor de partid și ai UTM la Școala de Specialiști și Cartnici Tulcea. Aici a locuit pe strada Aurelian nr. 9.

La 12 mai 1953 a fost confirmat în arma Marină.

„Pe linie de partid caut să-mi însușesc neconținut învățătura marxist-leninistă, să-mi ridic nivelul politic și ideologic și, după puterea mea de muncă, să-mi duc sarcinile trasate de partid la îndeplinire. De asemenea, să ajut pe tovarășii cu mai puține cunoștințe.

Ca lipsuri, nu totdeauna îmi însușesc critica, cauza este că nivelul meu politic este încă scăzut, sunt comod și un pic încrezut (sic!).

Totuși, eu caut din toate puterile să mă achit la timp și cu cinste de sarcinile trasate pe linie de partid, cât și pe linie de serviciu.”³

Se pare însă că spiritul autocritic nu a fost suficient, deoarece la 28 decembrie 1953 a fost sancționat cu admonestare scrisă pentru „atitudine nejustă față de muncă (sic!), lipsă de vigilență în păstrarea documentelor de partid, lăsând dosare de partid neîncuiate în fișet, și indisciplină de către Organizația de bază din Școala de Specialiști și Cartnici.”⁴

În perioada decembrie 1955-septembrie 1956 a fost promovat instructor cu Evidența mdp și UTM în Direcția Politică a Comandamentului Forțelor Maritime Militare.

La 20 august 1956 a fost înaintat în gradul de locotenent major la vechime.

În perioada 1 noiembrie 1956-septembrie 1958 a fost ofițer-elev la Cursul de Ofițeri de Marină de pe lângă Școala Militară Superioară de Marină din Constanța.

La 20 august 1958 a fost înaintat la gradul de căpitan-locotenent.

La 27 septembrie 1958 a fost repartizat instructor cu Evidența mdp și UTM în Secția Politică a Comandamentului Forțelor Maritime Militare din Constanța.

Dar cariera sa politică avea să fie curmată brusc. La 3 martie 1959 a fost sancționat cu Vot de blam cu avertisment de către Comisia de Partid a Statului Major al Comandamentului Forțelor Maritime Militare, pentru „atitudine necorespunzătoare în cadrul adunării Organizației de bază partid deschisă, care a avut loc cu ocazia dezbaterii documentelor Plenarei Comitetului Central al PMR din 13-14 iulie 1959.”⁵

Drept urmare, la 28 septembrie 1959 a fost trecut în rezervă pe linie politică, cu gradul de căpitan-locotenent, prin aplicarea art. 52, litera C din Statutul Corpului Ofițerilor și al Generalilor Forțelor Armate ale R.P.R., conform Ordinului MFA nr. MC 001559 din 28 septembrie 1959.

CONVERTIREA

Profund afectat de această întorsătură a vieții, orfan, necăsătorit și oarecum deabusolat de cele întâmplate, lui Petre Costandel i-a fost imposibil să se despartă de mare.

În decembrie 1959, va fi încadrat ca șef al Serviciului Personal la Întreprinderea Integrată de Lână din Constanța, iar în iunie 1971 îl găsim inspector principal la ONT Litoral Mamaia.

Faptul că ar fi fost ambarcat pe nave comerciale

și că în anii '80 ar fi activat ca tehnician principal de marină în portul Constanța este incert, așa cum nu pot confirma nici informația că ar fi colindat mări și țări, din postura de comandant de navă. Ori că ar fi fost căsătorit pentru mai puțin de un an...

Cert este că în anul 1991, „fiind doritor de o viață liniștită, de muncă și rugăciune”, s-a decis să îmbrățișeze viața monahală, fiind tuns rasofoar, în postul Paștelui, la Mănăstirea Cernica.

Aici a stat până în anul 1994, după care a intrat în obștea Schitului „Sf. Mina”, pendinte de Mănăstirea Sihăstria, jud. Neamț.

În perioada 2000-2003 a viețuit în obștea Mănăstirii „Sf. Ioan Iacob” Piatra Craiului, jud. Cluj unde, la 5 august 2001, a fost tuns monah, primind același nume de Paisie.

Unele detalii transpar din lucrarea „Păstrați-mă în inimile voastre! Părintele Paisie de la Secu. Viața și lucrarea misionară”, ediție realizată de profesorul Paul Bălan, apărută în urmă cu un deceniu la Iași, în colecția „Călăuze duhovnicești”, în posesia căreia am intrat prin bunăvoința a doi frați călugări de la Sihăstria Neamțului.

Cel care i-a pecetluit destinul, arătându-i calea cea dreaptă a fost Părintele Paisie Olaru, marele duhovnic de la schitul Sihla care, după prima spovedanie, i-ar fi prezis: „- Ai să te faci călugăr și vei purta numele de Paisie!”.

Și așa a fost...

“După ce s-a pensionat, la începutul anilor '80, a intrat, mai întâi ca frate, la mănăstirea Frăsinei din județul Vâlcea, singura mănăstire din țară unde femeile nu au acces, întocmai precum în Sfântul Munte Athos.

Îl adusesse aici dorul de viață pustnicească, de mai multă liniște și rugăciune.

Se pare că a trecut prin mari și grele ispite, așa cum ne mărturisea unul dintre ultimii săi duhovnici, părintele Andrei de la mănăstirea Secu, așa încât a fost nevoit să plece cu adâncă durere în suflet din această adevărată lavră a monahismului românesc, îndreptându-și pașii către sfânta mănăstire Sihăstria, acolo unde se nevoiseră și încă se mai nevoiau mari duhovnici ai neamului românesc: Părinții noștri Ambrozie Dogaru, Ioil Gheorghiu, Paisie Olaru și, mai ales, duhovnicul tuturor duhovnicilor, avă Ilie Cleopa, dar și alți Părinți vestiți, precum Ioanichie Bălan, Varsanufie Lipan, precum și cei care acum se roagă din Împărăția lui Dumnezeu pentru noi, păcătoșii.

A stat aici o bucată de vreme, după care a fost trimis cu diferite ascultări de către părintele stareț Victorin Oanele, mare gospodar și chivernisitor al treburilor Martei din Sfânta Mănăstire Sihăstria, la alte două

metocuri ale mănăstirii: schiturile «Sfântul Mina» și «Codrii Pașcanilor».

Și aici a avut de pățimit grele încercări și ispite venite de la vrăjmașul mântuirii neamului omenesc, prin intermediul unor frați mincinoși, cum îi numește Sfântul Apostol Pavel, care i-au amărât viața și l-au obligat din nou să-și găsească un alt liman al liniștei sufletești, pe care, din rânduiala lui Dumnezeu, l-a aflat în cadrul obștii mănăstirii Secu, unde a fost primit cu dragoste și deosebită înțelegere de părintele stareț Vichentie Amariei. Acest lucru se întâmplă prin 2002-2004.

Aici s-a nevoit până în luna iulie a anului 2010, după care, simțindu-și sfârșitul aproape, grav bolnav, a preferat precum o fac elefanții care-și simt apropierea morții, să se retragă în pustie, neștiut, necunoscut de nimeni, pentru ultima oară la mănăstirea de maici Bic din județul Sălaj, unde s-a mutat la Domnul pe data de 1 iunie 2011, fiind îngrijit până în ultima clipă a vieții, în cadrul căminului de bătrâni de lângă mănăstire, cu multă dragoste și devotament, de către maicile mănăstirii.

A plecat din această viață cu chipul luminat, senin, plin de o bucurie ce nu mai aprținea acestei lumi.”⁶

„L-am întâlnit în sfânta mănăstire Secu prin anii

Părintele Paisie Olaru împreună cu ucenicul său, Petre Costandel

2003-2004. Stătea pe o băncuță, lângă fântâna din curtea mănăstirii, cufundat în rugăciune sau în meditație duhovnicească – își începe autorul evocarea vieții misionar-jertfitoare a Părintelui Paisie Costandel. Avea chipul senin, luminat și cu un zâmbet șagalnic în colțu buzelor. M-am adresat așa cum se cuvine unui călugăr bătrân, iar dânsul mi-a răspuns cu multă blândețe: «- Doamne ajută, frate Paul, bine ai venit la noi, în mănăstire.»

Am rămas uimit de memoria atât de vie a Părintelui. Nu ne mai văzusem de cel puțin 10-12 ani, de când ne cunoscusem la sfânta mănăstire Cernica, în chișia Părintelui Ilarion Argatu.

Cu simplitate care îl caracteriza, a început a depăna amintiri legate de fapte de mult întâmplare, după cum am primit povește deosebit de înțelepte legate de buna creștere a copiilor și, în general, despre viața de familie.”⁷⁷

Alți duhovnici cu har aveau să-l mențină neclintit pe linia de plutire a mult încercatei sale existențe: părintele Ilie Cleopa de la mănăstirea Sihăstria, părintele Arsenie Papacioc, „patriarhul Ortodoxiei românești din zona Dobrogei”, părintele Dimitrie Bejan și alții, cărora le mijlocea comunicarea prin serviciul de curierat voluntar pe care îl făcea, aducându-le mesaje audio înregistrate.

„Era un om care mergea la esență și avea o credință de nestrămutat. Avea un mers așezat, o vorbire clară, era un om cu o statură verticală, de neclintit în credința sa– și amintește părintele rasofor Mihail. Avea un chip senin, în ciuda bolilor și a neputințelor, dar ținea mult ca orice discuție purtată cu cineva să aibă o finalitate.”⁷⁸

„Era un călugăr cu chip luminos, smerit, avea o mare blândețe și încerca, și poate că și reușea, în mare măsură, să calce pe urmele iscusiiilor călugări care s-au nevoit pe meleagurile binecuvântate din ținutul Neamțului – mărturisește părintele monah Cleopa, ghidul mănăstirii Secu.

Când era mai tânăr și în putere, a făcut și misionarism. Părintele ținea legătura între marii duhovnici ai neamului nostru (Paisie Olaru, Cleopa Ilie, Arsenie Papacioc, Ilarion Argatu).

... Era foarte râvnitor, participa la toate slujbele Bisericii și, întotdeauna, pe lângă rugăciunile făcute în Biserică, citea foarte multe pomelnice, precum și numele celor notați în carnețelul personal.”⁷⁹

„M-a atras la dânsul darul lacrimilor, atunci când vorbea despre cele duhovnicești – povestește Părintele ierodiacon Varlaam de la Sfânta Mănăstire Secu.

Nu se lăsa niciodată fotografiat. Le spunea unor astfel de îndrăzneți dacă aș merge la dumneavoastră acasă, ați accepta să vă pozez fără să vă cer îngăduința?

Era un om blând în discuțiile sale cu părinții și frații din mănăstire. Deși venea la trapeză uneori, mânca foarte puțin, din cauza neputințelor sale. Era mai mult cu mâncarea de regim și cu ceaiurile medicinale... mergea încet, așezat, gânditor. Cred că se ruga adânc...

Dar imaginea copleșitoare, pe care mi-a lăsat-o în amintire Părintele Paisie, a fost aceea a unui om deosebit de blând, smerit și pururea cu lacrimi în colțul ochilor...”¹⁰

Greu afectat de diabet și ciroza hepatică, aflate în stare avansată de evoluție, părintele Paisie a căutat sprijin și alinare la Spitalul Militar Central și Spitalul Fundeni din Capitală, dar și la alte instituții spitalicești din Constanța și Târgu Mureș.

„Pe Părintele Paisie l-am cunoscut la Spitalul Militar Central, unde slujeam ca preot – își amintește părintele Toderiță Rusu, preot-slujitor la Spitalul Militar Central, în prezent preot la Biserica Răzvan“Adormirea Maicii Domnului și Sf. Mc. Filofteia” din Capitală.

Era un om al lui Dumnezeu, cu multă răbdare, un om de rugăciune, smerit. Deseori își plângea păcatele de care își aducea aminte la Taina Spovedaniei.

Era un monah dăruit de Dumnezeu, dar și încercat în cuptorul ispitelor. Bunătății sale față de toți i s-a răspuns cu răutate și nemilostivire. Se aștepta ca, după atâția ani petrecuți în mănăstire, să fie cu adevărat îngrijit de frații mai mici sau mai mari.

Era o minune pentru doctori, văzându-l cum trăiește cu o suferință așa severă. Văzându-l pe dânsul, vedeau pe Dumnezeu. Necredincioșii se încredințau astfel de prezența și lucrarea lui Dumnezeu.

S-a smerit, pribegind din loc în loc, din spital în spital. Era îndurerat de neomenia casnicilor. l-a iertat din inimă și compătimit. Purtarea de grijă a lui Dumnezeu a făcut ca maicile de la mănăstirea Bic să-i ușureze bătrânețile și să-i poarte crucea în ultimele luni de viață.

Era înțelept, ascultător, și îi vedea pe toți buni. Rar întâlneam om ca acesta în ziua de astăzi. O simplitate grăitoare și pilduitoare. Și-ar fi dorit să plece la cele veșnice la mănăstirea sa de metanie, Secu. Dar a ales smerenia. S-a dus mai departe, pentru ca prea puțini să ajungă la prohodirea sa, asemenea, Mântuitorului Iisus Hristos, dar și asemenea Maicii Domnului pe care o iubea nespus de mult.

Asemenea Părintelui Paisie Aghioritul, despre mutarea căruia la cele sfinte mulți au aflat după ce a fost prohodit. În tăcere. În liniște și în curăție sufletească, dobândită după o îndelungată răbdare în suferință, în pătimiri și dureri ale trupului și ale sufletului.

Așa l-am cunoscut pe Părintele Paisie de la mănăstirea Secu. El aparținea mănăstirii, cu sau fără dragostea unor frați, înveninați de diavolul spre ne iubire și

nerecunoștință.

De dincolo de mormânt, nădăjduim că în lumina cea neînserată Părintele Paisie se roagă: Doamne, nu le socoti păcatul acesta! Doamne, nu-i părăsi pe cei ce Te-au părăsit pe Tine și legea Ta și dragostea Ta și cele ale omeniei.»¹¹

În iulie 2010 Părintele Paisie a fost nevoit să se retragă la mănăstirea de maici „Sfânta Treime” Bic din Sălaj, așezată într-o poiană din pădurea de la marginea cătunului Bic, dincolo de umărul dealului ce străjuiește orașul Șimleu Silvaniei, la numai 5 km de acesta și la 28 de km de Zalău.

„Mănăstirea Bic este o mănăstire relativ tânără, inițiată în anul 1994 de o maică inimoasă venită de la Mănăstirea Prislop (unde se află mormântul vestitului Părinte Arsenie Boca) – maica Marina Lupou.

În scurt timp această maică a reușit, cu ajutorul a mulți oameni de ispravă, să ridice corpuri de chilii, biserici, gospodărie.

Pentru a ridica mănăstirea în care să funcționeze și un cămin de bătrâni și o școală pentru copii, maica a alergat prin toată țara să adune fonduri.

În aceste drumuri l-a cunoscut și pe Părintele Paisie, care a ajutat-o adesea material. Spre sfârșitul vieții, Părintele Paisie a avut el însuși nevoie să fie ajutat mai îndeaproape, lucru care nu era la îndemână în Mănăstirea Secu unde se afla, care era mai depărtată de oraș și fără personal calificat pentru îngrijire.

Părintele a cerut sprijinul maicii Marina. Atunci s-a făcut un consiliu la Mănăstirea Bic pentru a se stabili dacă poate fi primit, având în vedere că la căminul lor erau găzduite femei bătrâne, iar îngrijitoarele erau maici. După mai multe dezbateri, cuvântul final l-a avut maica stareță, care a spus: „- Dacă Părintele Paisie ne-a ajutat atâta, ce vom răspunde în fața lui Hristos dacă nu îl primim?”.

Și astfel Părintele Paisie a fost primit. A venit la mănăstire la 1 iunie 2010, iar la 1 iunie 2011, exact după un an, a plecat la Domnul.

Maicile și-l amintesc cu multă evlavie și îi sunt recunoscătoare pentru sfaturile și încurajările cu care le-a sprijinit în anul în care l-au avut în mijlocul lor. Și-l amintesc ca pe un călugăr foarte hotărât și dornic de a face misiune până în ultimul moment, o adevărată lumină pentru mănăstire. Ele îl ajutau, dar și părintele le călăuzea cu sfaturile sale și le întărea în credință prin amintirile din viața sa și despre părinții pe care i-a cunoscut.

Le-a povestit și de un caz petrecut pe mare, când vasul comandat de el era în primejdie de naufragiu, aparatele și motoarele nu mai funcționau, iar el a fost luminat de Dumnezeu în mod minunat ce să facă ca să salveze nava și oamenii, fapt care mai apoi l-a făcut să dobândească

o credință neabătută.

În cele din urmă n-a fost nevoie de ajutorul prea apropiat al maicilor pentru părintele, încât el s-a îngrijit pe sine până la sfârșit, având nevoie doar de sprijin la deplasare.

A plecat la Domnul fiind internat la spital și conștient până în ultimul moment, iar maica stareță, care acum și ea este bolnavă și sub îngrijire, își amintește că ultimele sale cuvinte, spuse de pe patul de la spital cu câteva ore înainte de plecarea la Domnul, în timp ce părintele îi strângea mâna cu putere, au fost: „- Să nu încetezi a-l slăvi și a-l mărturisi pe Dumnezeu din toată inima și din tot cugetul, în orice ocazie”.

După această ultimă întrevvedere, maicii starețe nu i-a mai fost îngăduit de personalul spitalului să mai rămână cu părintele, iar după câteva ore el s-a săvârșit.

După cum veți vedea din poză, mormântul său este foarte îngrijit, semn al respectului și al evlaviei pe care maicile îl poartă părintelui.

Din câte am înțeles, cineva din colegii marinari ajută mănăstirea în numele Părintelui Paisie chiar și acum, după mai mult de 10 ani de la plecarea sa la Domnul.

Pare foarte interesant și probabil că nu este o simplă coincidență și faptul că părintele care a iubit Marea și Marina, și-a petrecut ultimul an din viață într-o mănăstire având ca stareță o maică cu numele MARINA.¹²

Întortochiate par, uneori, căile destinului...

Mormântul monahului Paisie Costandel de la Mănăstirea Bic

TESTAMENTUL DUHOVNICESC AL PĂRINTELUI PAISIE

Conștient de pericolele instaurării noii ordini mondiale și decadența morală și spirituală în care se adâncește societatea contemporană, Părintele Paisie ne-a lăsat, prin testamentul său duhovnicesc, drept pavăză de apărare, „Armele Luminii”: rugăciunea, postul luminat, spovedania sinceră, deasa împărtășanie, participarea permanentă la slujbele, viața și activitățile misionar-caritabile ale Bisericii, milostenia după putere, mărturisirea în toate ocaziile a credinței noastre ortodoxe, paza minții și a simțurilor și toate celelalte nevoi duhovnicești, ce trebuie săvârșite de tot creștinul, fie el mirean sau monah.

„Nădejdea mea este Tatăl, scăparea mea este Fiul, acoperământul meu este Duhul Sfânt, Treime Sfântă,

slavă Ție!”.

Cu admirație pentru suferință și credința sa nezdruccinată, dedic acest modest memento acestui vrednic misionar al Bisericii Ortodoxe Române, cu îndemnul de a-i respecta întrutotul evlavia și îndemnul: „Păstrați-mă în inimile voastre!”.

FROM THE ANCHOR TO THE ALTAR

Abstract: The life of the captain Petre Costandel, Navy officer converted to monastic life, with the reputation of Father Paisie de la Secu (1929-2011), is an example of wisdom, faith and devotion to the spiritual values of the Romanian people.

Keywords: Petre Costandel, captain of Romanian Navy, missionary, Father Paisie de la Secu

---

NOTE

---

[1] Vicepreședinte al Centrului de Cercetare a Conlucrării Bisericii Ortodoxe cu Armata României „General Paul Teodorescu”.

[2] Arhivele Militare Naționale Române (în continuare A.M.N.R.), Fond Centrul Militar Județean Constanța, 1985, Ofițeri, Dosar nr.crt. 1328, f. 22.

[3] *Ibidem*, f. 24.

[4] *Ibidem*, f. 5.

[5] *Ibidem*, f. 7

[6] Păstrați-mă în inimile voastre! Părintele Paisie de la Secu. Viața și lucrarea misionară”, Ediție realizată de profesorul Paul Bălan, Tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Teofan, mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Doxologia, Iași,

2014, p. 56.

[7] *Ibidem*, p. 9.

[8] *Ibidem*, pp. 73-74.

[9] *Ibidem*, p. 78.

[10] *Ibidem*, pp. 72-73

[11] *Ibidem*, pp. 81-82.

[12] Informații documentate și împărtășite, precum și fotografii puse la dispoziție cu generozitate, de doi distinși reprezentanți ai Editurii Mănăstirii Sihăstria Neamțului, cărora le sunt profund recunoscător pentru încredere și bunăvoință,